

MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN-İ RUMÎ KÜLLİYESİNİN 1651-1652 YILINA AİT MUHÂSEBE BİLÂNÇOSU.

Dr. Alâaddin AKÖZ (*)

Bu çalışmaya esas olan kayıtlar, İstanbul Başbakanlık Arşivi, Maliyeden Müdevver Defterler Kataloğu 5926 numarada kayıtlı defterden alınmıştır (s. 2-5). Belgenin mukaddimesinden anlaşıldığına göre, Mevlânâ Celâleddin-i Rumî asitânesinin, vakfın mütevellisi Mehmed Çelebi dönemine ait; 15 Eylül 1651 - 5 Eylül 1652 (29 Ramazan 1061 - 30 Ramazan 1062) tarihleri arasındaki muhâsebe bilânçosu, Dârü's-Sa'ade ağası ve aynı zamanda vakfın nâzırı olan Behrâm Ağa tarafından tanzim edilerek, muhâsebe yılı sonunda tasdik edilmek üzere divâna arzedilmiştir. (1) Belgenin sonunda yer alan ve "tahriren" diye başlayan tarihten, muhâsebe yılının sona ermesinden yaklaşık yedi ay sonra bilânçonun tasdik edilerek son şeklini kazandığı ve maliyenin bugün çalışmamıza kaynaklık eden ana defterine işlenerek, arşive intikal ettiği anlaşılmaktadır.

Muhâsebe bilânçoları, üç bölüm halinde incelenebilir: Gelirler, giderler ve bakiyeler.

1 — Gelirler : "Asl-ı mâl" başlığını taşıyan bu bölümde, vakfın gelir kaynakları iki kısımdan teşekkül eder. Birinci kısım, "ani'l-müşâherân" başlığı ile kaydedilen bir kısım kira gelirleri ve Konya'da sakin olan gayrimüslimlerin cizyeleri ile "an mahsül-ü nükûd" ismiyle vakıf köylerin mahsülünden nakid olarak tahsil edilen ve harcamaya şekilleri belirtilen gelirler. İkinci kısım ise vakıf köylerin mahsûlâtından aynı olarak tahsil edilen ve "ani'l-gallât" başlığı altında yer alan gelirler.

Tetkik edilen bilânçoda vakfın senelik geliri 188.801 akçedir. Bunun 25.515 akçesi kira gelirlerinden, 47.000 akçesi Konya zimmilerinin ödemiş oldukları cizyelerden, 9.906 akçesi vakıf köylerin nakid gelirlerinden ve 106.380 akçesi de yine vakıf köylerin mahsûlünden alınan aynı gelirlerden oluşur.

(*) S. Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

(1) Dârü's-sa'ade ağası Behrâm Ağa'nın vakfın nâzırı olarak vazife yapması, vakfın aile vakfı olmayıp, sultan vakfı olduğunu gösterir.

2 — **Giderler** : Vakfın senelik giderleri “Vuzi’a min zalike” başlığı altında şu şekilde sıralanmaktadır :

a — Vazifelilerin maaşları için ödenenler (**‘ani’l-vezâyif**). İncelenen bilânçoya göre, Mevlânâ Celâleddin külliyesinde toplam 136 nefer çalışmaktadır ve hizmetleri mukabilinde ödenen ücret günlük 611 akçe, senelik 182.110 akçedir. Hizmetlilerin maaşları; türbe-i şerif, Sultan Süleyman Hân Câmii, ‘Imâret ve mütribhânedeki çalışanlarla türbede görevli eczâ-hân ve Kur’an-ı Kerim tilâvet eden hafızlar, vakfın câbileri ile kadrolu olmayıp, gelir fazlasından kendilerine maaş bağlananlar (**zevâid-horân**) olmak üzere yedi grup halinde verilmektedir.

b — Çeşitli satın almalar ile müteferrik hizmetler için harcanan paralar (**el-ihracât**). Bu bölümde; imârette dağıtılan yemekler için satın alınan buğday, pirinç, sade yağ, bal ve aşûre levâzımı için 4.386 akçe, türbedeki kandiller’le kandillerde kullanılmak üzere alınan zeytin yağı ve yağ mumu için 2.370 akçe, kandil yakmakla görevlendirilenler ile vakıf köylerden alınan mahsûlün naklini gerçekleştirenlerin ücretleri için 3.140 akçe ve vakfın müteferrik masrafları için 1.200 akçe olmak üzere toplam 11.096 akçe harcanmıştır.

3 — **Bakiyye** : Vakfın senelik gelirinden, hizmetlilerin maaşları ile diğer harcamalar düşüldükten sonra 4.405 akçe kalmış ve bir sonraki yıla gelir olarak devretmiştir.

MUHÂSEBE-İ MAHSÛLÂT ve İHRÂCÂT-I EVKÂF-I ASİTÂNE-İ KUTBÛ’L-‘ÂRİFİN HAZRETİ MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN-İ RUMÎ KUDDİSE SIRRIHÛ’L-‘AZİZ DER KONYA

‘an tahvil-i Mehmed Çelebi mütévelli-i evkâf-ı mezbûre be-ma’rifet-i Hazreti Behrâm Ağa Ağa-i dârü’s-sa’adeü’s-şerife el-nâzır fi 29 Şehr-i Ramazan sene 1061 ilâ gayet-i Ramazan sene 1062.

GELİRLER

Asl-ı mal, fi sene 188.801

A.I — ‘Ani’l-müşâherân	72.515
1 — ‘An mahsûl-ü icâre-i hamâm der nezd-i türbe-i şerif der ‘uhde-i Ali ve Hacı Mehmed hammâmiyân	7.580
2 — ‘An masûl-ü çerâğ-ı türbe-i şerif ma’a bahâ-i seccâdehâ ‘ayende ve revende	11.935
3 — ‘An mahsûl-ü icâre-i zemin-i dekâkin ma’a bağât ve mukata’ât-ı zeminhâ	6.000

4 — 'An mahsûl-ü cizye-i gebrân der sâkinân-ı Konya ber müceb-i berât-ı eşrif-i 'alîşân	47.000
A.II — 'Anî'l-nûkûd	9.906
1 — 'An mahsûl-ü resm-i 'adet-i ağnâm berây-ı karye-i Kavâk ve Göde ve Yağlı ma'a mahalle-i Türbe-i şerif	2.811
2 — 'An mahsûl-ü resm-i 'adet-i ağnâm ve çift berây-ı kurâhâ-i mezbûrûn ber müceb-i defter-i kâtib	2.320
3 — 'An mahsûl-ü resm-i 'arûsâne berây-ı reâyâ-i vakf-i mezbûre	300
4 — 'An mahsûl-ü mukata'a-i öşr-ü gallât 'an karye-i Yâlmân ve Tâşbînâr ve Bâlmân? der livâ-i Aksaray	2.000
5 — 'An mahsûl-ü mukata'a-i öşr-ü gallât 'an karye-i Saraycık ma'a mukata'a-i asiyâb der yedd-i Seyyid Mehmed Çelebi mültezim-i mezbûr	1.975
6 — 'An mahsûl-ü mukata'a-i öşr-ü gallât berây-ı Medrese-i Muhsin der nefsi-i Akşehir	500

B — 'Anî'l-gallât,	Hinta			Şa'ir			Yekûn
	kile	fî kıymet		kile	fî kıymet		
	743	120	89.160	287	60	17.220	106.380
1 — 'An mahsûl-ü öşr-ü gallât 'an karye-i Çavuş ve Kilisâini ve Bûse der yedd-i Mustafa Çelebi mültezim-i mezbûre	113	120	13.580	57	60	3.420	16.980
2 — 'An mahsûl-ü öşr-ü gallât 'an karye-i Çukûr der kazâ-i Konya der yedd-i Halil zubbât?	73	120	8.760	37	60	2.220	10.980
3 — 'An mahsûl-ü öşr-ü mezra'a-i Halil ve Hacı Giryâd ve tevâbi'hâ der yedd-i şeyh-i seccâde Çelebi Efendi	40	120	4.800	20	60	1.200	6.000
4 — 'An mahsûl-ü öşr-ü gallât-ı karye-i Sâlûr ve Göde ve Yağlı'an yedd-i Dilâver Fakih ber vech-i emânet kerde end	27	120	3.240	20	60	760	4.000
5 — 'An mahsûl-ü öşr-ü gallât-ı mezra'a-i Bahklâgû der yedd-i Hüseyin Fakih ber vech-i emânet kerde end.	27	120	3.300	2.5	60	125	3.425
6 — 'An mahsûl-ü öşr-ü gallât 'an karye-i Yenice ve Sürence der yedd-i Ömer ve Yusuf câbi-i cibâyet-i mezbûre	160.5	120	19.260	39	60	2.370	21.630

7 — 'An mahsûl-ü öşr-ü gallât 'an karye-i Kavâk tâbi'i kazâ-i Konya der yedd-i Ömer ve Mus- tafa câbiyân-ı vakf tahsîl şude	230	120	27.600	110	60	6.600	34.200
8 — 'An mahsûl-ü öşr-ü gallât 'an karye-i Karaarslan ve Ayma- nos ve Filoris ve tevâbi'hâ Mustafa câbi-i mezbûrin bâ tahsîl	70	120	8.440	10	60	600	9.040

GİDERLER

UZİ'A MİN ZÂLİKE, fî sene 193.206

A — 'Anî'l-Vezâyif, nefer 136, fî yevm 611, fî sene 182.110

A.I — 'An cemâ'at-i hademe-i türbe-i şerîf

	Hizmeti	fî yevm
1 — Mevlânâ Derviş Efendi	—	20
2 — Mevlevî Mehmed Çelebi	mütevelli	40
3 — Hüseyin Efendi	şeyh-i seccâde	30
4 — Hüseyin Efendi	nâzır	6
5 — Hüseyin Efendi	destârî	3
6 — Kasım Efendi	mesnevî-hân	16
7 — Kasım Efendi	derviş-i mesnevî	20
8 — Abdurrahman Efendi	imâm	10
9 — İsmail	müezzin	5
10 — Derviş Abdi	müezzin	4
11 — Ali	'aşır-hân	4
12 — Ali	nakl-han	3
13 — Ali	türbedâr	2
14 — Ali	bevvâb	2
15 — Derviş Hasan	bevvâb	2
16 — Derviş Mustafa	bevvâb	2
17 — Sefer Fakih	pâsbân	2
18 — Sefer Fakih	çerâği	2
19 — Emrullah	nakl-hân	2
20 — Mustafa Çelebi	nakl-hân	2
21 — Semâ'zünân-ı fukara-i mevleviye	—	4
22 — Talebe-i medrese	—	4
23 — Ahmed Fakih	du'agüyân	2
24 — Mustafa	buhûrî	2
25 — Ahmed Çelebi	hâfız-i kütüb	2
26 — Emrullah Fakih	(silinmiş)?	2
27 — İsmail	'aşır-hân	2
28 — Abdülhalim Halife	kâtib	10
29 — Yusuf	mi'mâr	2
30 — Osman	mimâr-ı sâni	2

31 — Derviş Nebi	emin-i kurbân	1
32 — Derviş Mehmed	külâhî	2
33 — Emrullah	fütüh-hân	2
34 — Mustafa	zübbât-ı Halil	1
35 — Lütfullah Halife	ser mahfil-i hüffâzân	2

YEKÛN nefer 35 fi yevm 217 fi sene 77.120

A.II — 'An cemâ'at-i eczâ-hânân-ı türbe-i şerîf

fi yevm		fi yevm	
1 — Mustafa Halife	1	10 — Yusuf Halife	1
2 — İsmail Halife	1	11 — Seyyid Ahmed	1
3 — Mustafa Halife	1	12 — Mehmed Fakih	1
4 — Diğer Mustafa	1	13 — Mehmed Halife	1
5 — Diğer Mustafa Ef.	1	14 — Derviş İbrahim	1
6 — Sefer Halife	1	15 — Diğer Mehmed Halife	1
7 — Diğ. Mehmed Halife	1	16 — Abdullah (mu'arrif-i eczâ)	2
8 — Osman Halife	1	17 — Abdurrahman (noktâî)	1
9 — İsa Halife	1		

YEKÛN nefer 17 fi yevm 18 fi sene 6.480

A.III — 'An cemâ'at-i tilâvet kerden-i musâhif-şerîf-i türbe-i müşerref

fi yevm		fi yevm	
1 — İsmail Halife	1	4 — Ebûbekir Halife	1
2 — Mevlânâ Abid Halife	1	5 — İbrahim Halife	1
3 — Mevlüd Halife	1	6 — Mevlânâ Halife	1

YEKÛN nefer 6 fi yevm 6 fi sene 2.160

A.IV — 'An cemâ'at-i hademe-i câmi'-i şerîf-i merhûm ve mağfûrleh Sultân Süleyman Hân

	Hizmeti	fi yevm
1 — Mevlânâ Abdurrahman Efendi	hatib	10
2 — Hüseyin Halife	imâm	5
3 — Mevlüd Halife	müezzin	5
4 — Derviş Mehmed	müezzin	5
5 — Derviş Mustafa	müezzin	5
6 — İsmail Halife	müezzin	5
7 — Abdurrahman	muvakkit	5
8 — Emrullah	ser-mahfil	3
9 — İsmail	devr-hân	1
10 — Mevlüd	devr-hân	1
11 — Receb Halife	devr-hân	1
12 — İsa	devr-hân	1

13 — Molla Can?	devr-hân	1
14 — Ahmed Halife	devr-hân	1
15 — Mehmed Halife	devr-hân	1
16 — Mahmud Çelebi	mu'arrif	2
17 — Mustafa Çelebi	nakl-hân	2
18 — Ali	kayyum-u câmi'-i şerif	3
19 — Ali	çerâği	3
20 — Derviş	bevâb	3
21 — Mustafa Fakih	ferrâş	2
22 — Derviş Ali	ferrâş	2

YEKÛN nefer 22 fi yevm 68 fi sene 24.480

A.V — 'An cemâ'at-i hademe-i 'imâret-i 'âmire

	Hizmeti	fi yevm
1 — Hüseyin	şeyh-i ta'âm	10
2 — Nasuh	nakib-i nân	3
3 — Mustafa	vekil-i harc	3
4 — Derviş Mehmed	ta'âmî	2
5 — Derviş Mehmed	ta'âmî	2
6 — Derviş Mehmed	keyyâl	2
7 — Ömer	anbârî	2
8 — Yusuf	mühürdâr	2
9 — Mehmed	gendüm-kûb	1
10 — Ali	ferrâş	1
11 — Abdülhalim	kâtib-i kilâr	6
12 — Derviş Mehmed	bevâb	1

YEKÛN nefer 12 fi yevm 35 fi sene 12.600

resid 11.560, bâki 1.040

A.VI — 'An cemâ'at-i hademe-i mutribhâne

	Hizmeti	fi yevm
1 — Kasım	nâyî	7
2 — İbrahim	kudumi	4
3 — deffâf ve hânende ve kudumzen	—	8.5

YEKÛN nefer 3 fi yevm 19.5 fi sene 7.020

A.VII — 'An cemâ'at-i zâbitân-ı evkâf-ı mezbûre

	Hizmeti	fi yevm
1 — Derviş Mehmed	câbi	4
2 — Derviş Piyâle	câbi	3
3 — Mustafa	câbi	4
4 — Ömer	câbi	4
5 — Mustafa	câbi-i Shra	5
6 — Abdünnebi	câbi	4
7 — Mehmed	kâtib-i kurâ	4

YEKÛN nefer 7 fi yevm 28 fi sene 8.280

A.VIII — 'An cemâ'at-i zevâid-horân

	fi yevm	vâcib
1 — Hüseyin Efendi	10	Gurre-i L. 1061-Selh-i N. 1062 fi sene 3.600
2 — Hüseyin Efendi	11	fi't-târih el-mezkûr fi sene 3.960
3 — Hüseyin Efendi	5	fi't-târih el-mezkûr fi sene 1.800
4 — Hüseyin Efendi	5	fi't-târ'h el-mezkûr fi sene 1.800
5 — Seyyid Abdülhalim Çelebi	15	Gurre-i L. 1061-Selh-i Ş. 1062 fi 11 eşher 4.950
6 — Mehmed Çelebi	15	fi't-târih el-mezkûr fi 11 eşher 4.950
7 — Arif Çelebi	13	Gurre-i L. 1061-Selh-i S. 1062 fi hamse eşher 1.950
8 — Derviş Çelebi	5	Gurre-i L. 1061-Selh-i B. 1062 fi 10 eşher 1.500
9 — Derviş Çelebi	10	fi't-târih el-mezkûr fi hamse eşher 1.500
10 — Tahir Çelebi	9	fi't-târih el-mezkûr fi hamse eşher 1.350
11 — Abdülcelâl eÇelebi	12	fi't-târih el-mezkûr fi hamse eşher 1.800
12 — Abdülehad Çelebi	7	fi't-târih el-mezkûr fi hamse eşher 1.050
13 — Salih Çelebi	5	fi't-târih el-mezkûr fi 10 eşher 1.500
14 — Halil Çelebi	12	fi't-târih el-mezkûr fi erba'a eşher 1.440
15 — Ahmed Çelebi	13	fi't-târih el-mezkûr fi erba'a eşher 1.560
16 — Arif Mehmed	3	fi't-târih el-mezkûr fi selâse eşher 270
17 — Ahmed Halife	5	fi't-târih el-mezkûr fi şehreyn 300
18 — İbrahim Çelebi	3	fi't-târih el-mezkûr fi hamse eşher 450
19 — Cihân Bâşe	4	fi't-târih el-mezkûr fi erba'a eşher 480
20 — Osman Çelebi	5	fi't-târih el-mezkûr fi erba'a eşher 600
21 — Ömer Ağa	5	fi't-târih el-mezkûr fi erba'a eşher 600
22 — Seyyid Mehmed Ef.	5	fi't-târih el-mezkûr 1.000
23 — Hüseyin Efendi	10	fi't-târih el-mezkûr 1.070?
24 — Mustafa Çelebi	2	fi't-târih el-mezkûr 590
25 — Rukiye Hatûn	5	fi't-târih el-mezkûr 530
26 — Ahmed Çelebi	5	fi't-târih el-mezkûr 425
27 — Ali Çelebi	4	fi't-târih el-mezkûr 340

23 — Mahmud Çelebi	4	fi't-târih el-mezkûr	850
29 — Mustafa Fakih	2	fi't-târih el-mezkûr	170
30 — Rahime Hatûn	5	fi't-târih el-mezkûr	535
31 — Aîşe Hatûn	5	fi't-târih el-mezkûr	630
32 — Elif Hatûn	5	fi't-târih el-mezkûr	940
33 — Merdume Hatûn	2	fi't-târih el-mezkûr	170
34 — Gûlsüm Hatûn	4	fi't-târih el-mezkûr	340

YEKÛN nefer 34 fi yevm 230 tevârih-i muhtelif 45.000

B — 'Ani'l-İhracât fi sene 11.096

	kile	fi	kıymet
1 — Be-cihet-i bahâ-i gendüm berây-ı hevise? der Ramazan-ı şerif	15	40	600
2 — Be-cihet-i bahâ-i erz berây-ı levâzım-ı vakf der leyyâli-i mübâreke	28	35	990
3 — Be-cihet-i bahâ-i revgân-ı sâde berây-ı levâzım-ı mezbûre	10	140	1.400
4 — Be-cihet-i bahâ-i 'asel berây-ı levâzım-ı vakf	8	112	896
5 — Be-cihet-i harc-ı ta'âm-ı 'aşûrâ fi şehr-i Muharrem sene 1062	—	—	500
6 — Be-cihet-i bahâ-i şem'-i revgân berây-ı câmi'-i şerif	—	—	550
7 — Be-cihet-i bahâ-i revgân-ı zeyt berây-ı kanâdil	kıyye 130	14	1.820
8 — Be-cihet-i bahâ-i kanâdil ve ücret-i su ziden-i kanâdil	—	—	640
9 — Be-cihet-i ücret-i şütürân berây-ı aver- den-i ard-ı gallât berây-ı kurâhâ ber müceb-i defter-i müfredât	—	—	2.500
10 — Harc-ı müteferrika-i mezbûre	—	—	1.200

BAKIYYE

Ez-ziyâdetü'l-harc 'an tahsil 4.405

Tahriren fi Gurre-i Rebiyülahir sene 1063 (1 Mart 1653)

Muhasebe bilânçosunun tasdik tarihi.

Metin içerisinde geçen ve tarihlendirmelerde kullanılan kısaltmalar :

S. : Safer Gurre : Ayın ilk günü

B. : Receb Selh : Ayın son günü

Ş. : Şa'ban

N. : Ramazan

L. : Şevvâl

